

Yazıcızade Ahmed Bîcan'ın Dürr-İ Mekkûn Adlı Eseri Üzerine

Hanifi VURAL^a

Özet

Türk ilim ve kültür dünyası adına önemli eserlere imza atan Yazıcızade Ahmet Bîcan, gerek döneminde, gerekse daha sonraki zamanlarda bilinen, tanınan ve takip edilen önemli bir şahsiyettir. Yerli ve yabancı kütüphanelerde birçok nüshası bulunan Dürr-i Mekkûn, Ahmet Bîcan'ın coğrafya ile ilgili olan ve dönemin şartları çerçevesinde ileri bir düzeyi işaretleyen kıymetli bir eseridir. Bu yazıda, Dürr-i Mekkûn adlı eser Viyana nüshasından hareketle ele alınıp incelenecek ve devamında da eser üzerinde yapılmış bir çalışmanın kritiği yapılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yazıcızade Ahmet Bîcan, Dürr-i Mekkûn, Viyana Nüshası, Saklı İnciler.

On Dürr-İ Mekkûn by Yazıcızade Ahmed Bîcan

Abstract

Yazıcızade Ahmed-i Bîcan both in his period and later periods is an important personality who produced significant works for Turkish cultural life. Durr-i Mekkun which has many manuscripts in national and international libraries, signifies an important level and is important in terms of geography. In this article, we will discuss Durr-i Mekkun based on Vienna manuscript and analyze a work on Durr-i Mekkun.

Key Words: Yazıcızade Ahmet Bîcan, Dürr-i Mekkun, Vienna manuscript, Saklı İnciler (Hidden Pearls)

Daha çok Envârü'l-Âşıkîn adlı eseri ile tanınan XV. yy. müelliflerinden Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan Efendi, döneminin önemli bilgin ve tasavvufçularındandır. Yazıcıoğlu Mehmed'in küçük kardeşi olan Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan'ın babası Kâtip Salih'tir. Yazıcıoğlu, Yazıcızade, Bîcan lâkaplarıyla tanınmakla beraber, İbnü'l-Kâtib olarak da anılmıştır. Eserlerinden Arapça ve Farsçayı iyi bildiği anlaşılan Ahmed Bîcan Gelibolu'da doğmuştur. Ölüm tarihi hakkında elde kesin bir bilgi mevcut olmayan müellifin tahminen 1466 yılından sonra vefat ettiği söylenebilir.

Aydın bir aileden gelen Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan, Türk ilim ve kültür dünyası adına önemli eserler ortaya koymuştur. Tasavvuftan coğrafyaya ve kozmonografyaya kapı aralayan/yer veren bu eserleri şöyle sıralamak mümkündür: Envârü'l-Âşıkîn, Acâibü'l-Mahlûkat, Dürr-i Mekkûn, Kitâbü'l-Müntehâ ale'l-Fusûs, Şemsiyye, Cevâhîrnâme (Çelebioğlu, 1999).

^aDoç.Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Tokat.

Bu yazıda Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan'ın Dürr-i Mekkûn adlı eserini Viyana nüshasından hareketle ele alıp kısaca incelemeyi amaçladık. Devamında ise eser üzerinde yapılmış bir çalışmaya yer vermeye çalıştık.

Farsça tamlama yoluyla oluşturulmuş adına bakarak eserin konusunu tahmin etmek mümkün görünmemektedir. Dürr; *inci*, *lû'lû*; meknûn ise *gizli*, *saklı*, *dikkatle korunan* anlamındadır. Bu iki sözcük tamlama yoluyla “Saklı/gizli İnciler” anlamına gelmektedir. Konusunu doğrudan çağrıştırmayan bu adın, eserin içeriğinin çok değerli olduğu vurgusuna hizmet ettiği söylenebilir. Kaynaklarda coğrafya ve kozmonografya'ya dair eserler arasında anılan (Sakaoğlu, 1999: 1-10) Dürr-i Mekkûn'un konusu Amil Çelebiği tarafından şöyle özetlenmektedir: “On sekiz bin âleme işaret olarak on sekiz babdan meydana gelen bu eserde çeşitli ayet, hadis, temsil ve hikâyelerle dünyanın yaratılışı, bazı peygamberlerin ahvali ve kıyamet alâmetleri anlatılmıştır. Tek bir eserin tercümesi olmaktan çok bir derlemeye benzemektedir. Eserde yer alan birçok somut bilginin yanısıra, çok sayıda rivayet ve menkıbe de geçmektedir. Bu yönüyle eser, tam bir kaynak teşkil etmese de yazıldığı dönemin şartları çerçevesinde önemlidir.” (Çelebioğlu, 1999).

Tarih Vakfı yayınları arasında çıkan çalışmada Dürr-i Mekkûn'un yazmaları konusunda 21. dipnotta şu bilgilere yer verilmektedir: “Dürr-i Mekkûn'un İstanbul Süleymaniye Kütüphanes'nde, İzmir, Pertevniyal, Saliha Hatun, Hacı Mahmut Efendi, Fatih kütüphanelerine kayıtlı, ayrıca Osman H. Öztürkler koleksiyonunda nüshaları olduğu gibi, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe yazmaları arasında da 4 ayrı nüshası vardır. Bunların en eskisi H. 1007 (M. 1598) tarihlidir. F. Taeschner, Dürr-i Mekkûn'un, Viyana, Leipzig Üniversitesi, Dresden kitaplıklarında da yazma nüshalarının bulunduğunu haber vermektedir. Paris Biliotheque Nationale'de ise üç nüshası vardır” (Sakaoğlu, 1999: 16).

Süleymaniye Kütüphanesi'nde yaptığımız araştırmada eserin şu nüshalarını tespit ettik:

Fatih 2615, 89 yaprak/15 satır, nesih. Osman Huldi Öztürkler 52/1, 67/13, harekeli nesih. Rşd. 765, 114, nesih. Hacı Mamud Efendi 1856, 102/19, nesih. Hacı Mamud Efendi 1900, 118/17, talik. İzmir 419, 91/23, nesih. Pertevniyal 454, 156/23 talik. Pertevniyal 455, 137/15, rik'a. Pertevniyal 456, 162/15 nesih. Saliha Hatun 112/1, 87/19, nesih. Serez 1641, 74/20, Arap yazısı. Yazma Bağışlar 3475, 112/9, nesih. Yazma Bağışlar 4319, 136/15 talik.

Ayrıca Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan nüshaları şunlardır: Hazine Kitaplığı 427, 130 yaprak/19 satır, talik. Koşuşlar Kitaplığı 916, 88 yaprak/25 satır, harekeli nesih. Revan Köşkü Kitaplığı 1656, 125 yaprak/15 satır, talik. Hazine Kitaplığı 426, 144 yaprak/15 satır, talik kırması. (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, C.I, s.440-441.)

Eseri tanıtırken esas alacağımız yazma, bir bilim adamımız aracılığı ile elde ettiğimiz Viyana (Flügel 1452). Yazmasını esas alacağız.*

Dürr-i Mekkûn'un elimizdeki yazması 126 varaktan ibarettir. Nesihle yazılmış olan metnin her sayfasında 19 satır vardır. İç kapakta Dürr-i Mekkûn başlığının altında "istensahahu el-'abdu'n-nasr Mehmed Ra'if ..." ibaresi yer almaktadır. Bu kayıttan, yazıcının, adı geçen şahıs olduğu anlaşılmaktadır. Metin Arapça bir girişle başlamaktadır. Türkçe metin 1b/14. satırın sonundan itibaren başlamaktadır: "bilgi kim hak sübhanehu ve te'ala celle ve 'ala vâhiddür ferddür sameddür ..." Metin bir Arapça dua ile son bulup son satırda "tahriren fî şehri şa'bani'l-mu'azzama sene ١٠٦٣" ifadesi yer almaktadır. Bu da, metnin H. 1063/M. 1653 yılında istinsah edildiğini göstermektedir. Ayrıca metinde, eserin telif tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Faydalı olmayı ve bilgilendirmeyi temel alan eserin dili, amacına uygun olarak dönemin Türkçesiyle yazılmış diğer eserlere oranla oldukça sade ve anlaşılabilir. Metnimiz Türkçe söz varlığı bakımından oldukça zengindir. Ele aldığı konularda geniş kitleleri bilgilendirmek/aydınlatmak amacını güttüğü için süslü bir anlatımın ötesinde ağır olmayan bir dil tercih edilmiştir. Dil bilgisi unsurları bakımından da bir zenginlik arz etmektedir. Dönemin Türkçesinde şimdiki zaman eki "-yor" pek geçmemekle birlikte bu nüshanın bir yerinde kullanıldığını görmekteyiz: oluyor (116a)**.

Mensur olan metinde Türkçe sözdizimine genel olarak uyulmakla beraber kimi yerde devrik ve çoğu zaman da 'kim'li, 'ki'li cümlelere yer verilmiştir:

'Ali radyallahu 'anh Resûlullah hazretine su'al itdi 'arşun ululuğundan (6b).

Diledi kim yerleri ve gökleri yarada (5a).

Ol yılan bu dünya yılanı gibi degüldür ki Adem andan nefred ide (17a).

Metinde, bugün Türkiye Türkçesinde pek kullanılmayan çok sayıda Türkçe sözcük mevcuttur. Bunlardan bazıları şöyle sıralamak mümkündür: ancılâyın [onun gibi] (65a), arış [arşın] (76a), arkun [yavaş, ağır, yavaş] (6a), bile [ile, beraber] (7b), degirmi [yuvarlak] (50b), degürmek [ulaştırmak] (71a), depsermek [kuruyup buruşmak] (123b), divşürmek [derlemek, bir araya getirmek] (78a), dükeli [hep, hepsi, bütün] (57b), göyündürmek [yakmak] (84a), günilemek [kıskanmak] (35a), ısıcak [sıcak] (22b), inen/igen [pek, çok] (42b), irgürmek [ulaştırmak, eriştmek] (70b), kanda [nerede] (44b), kaflı [kağrı arabası] (39b), karındaş [kardeş] (35b), karavaş [hizmetçi] (14a), kızgurmak [kaygı duymak, üzölmek] (71a), kiçi [küçük] (77b), kimi [gibi] (59a), koçulmak [sarılmak, kucaklanmak] (12b), öyken [akciğer] (88a), sağış [sayı] (9b), sayru [hasta] (54b), sımak [kırmak] (70a), sınmak [kırılmak] (35b), sırça parmak

* Bu nüsha, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ali İbrahim SAVAŞ'ın koleksiyonundan elde edilmiştir.

** Yazıdaki tanıklar Viyana nüshasından alınmıştır.

[küçük parmak] (28b), söyündürmek [söndürmek] (27b), süçi [şarap] (111b), tamzırmak [damlatmak] (26a), tizigmek [sıçramak] (22a), tulunmak [batmak, gözden kaybolmak] (50b), turıgelmek [ayağa kalkmak] (116b), üründülemek [iyisini seçmek] (17a), üşmek [toplanmak] (57b), viribimek [göndermek] (30a), yıldırımak [parıldamak, ışıldamak] (39b), yaraklanmak [hazırlanmak, silahlanmak] (19b), yaylak [yazı geçirmek için çıkılan yüksek yer, yayla] (65a).

Ayrıca metnimizde geçen deyim formundaki bir kısım söz guruplarının da bugün kullanılmadığını görüyoruz: aynına almamak [göze alamamak] (3b), su kalkmak [su kabarmak] (5b), heybetin bırakmak [korkutmak] (6b), yürüiş eylemek [yürümek] (54a), ümid tutmak [ümit etmek, ummak] (77b).

Dürr-i Mekkûn'un Gaziantep'te elde edilmiş olan bir yazması Yeni Türk alfabesine aktarılarak Tarih Vakfı Yurt Yayınları tarafından yayımlandı (Sakaoğlu, 1999). Bu yayını görünce hem ilim dünyası ve Türk kültürüne katkısı adına sevindik, hem de bu nüshanın, daha önce bir bilim adamımızın aracılığı ile elde ettiğimiz Viyana Nüshası ile herhangi bir farklılık arz edip etmediğini merak ederek karşılaştırmak istedik. Ancak söz konusu yayın, çevriyazı sistemiyle yayımlanmadığından ve devamında tıpkıbasımına da yer verilmediğinden eldeki nüsha ile birebir karşılaştırma fırsatı bulamadık. Başlangıçta, yalnızca Viyana yazmasının dil özellikleri üzerinde durmayı hedeflediğimiz bu çalışmada, ilgili bazı belirlemelerimizi ifade etmek amacıyla adı geçen yayından da söz etmeyi uygun bulduk.

İşin daha çok tarihsel ve (bu eser bağlamında) coğrafi yönüyle ilgilenen kuruluşlar, inceleme konusu yaptırdığı eserleri, biraz da genelin dikkatine sunma amacı gütmektedirler. Bu amaçla yapılan çalışmalarda ilgili disiplinlerin kimi kuralları ve bilimsel çerçevenin ölçütleri gereğince/yeterince uygulanmamaktır denilebilir. Bu durum, geniş kitlelere söz açabilme/seslenebilme amacına yönelik bir tavır olarak kendi içinde anlamlı bir yaklaşım sayılsa bile beraberinde kimi sorunları da getirmiyor değildir.

Bu yazıyı hazırlarken geniş ölçüde yararlandığım Prof. Dr. Mertol TULUM'un, Tarihî Metin Çalışmalarında Usul adlı eserinde konu ile ilgili olarak şu belirlemeler yer almaktadır: "Eski bir metin günümüz diline aktarılmadan, sadece yazı çevrimli (transkripsiyonlu) metin hâlinde verilmiş, ayrıca kitaba sözlük de eklenmemişse, hazırlayanların onun dilini ne ölçüde çözdüklerini, kendi okuyuşlarıyla metne nasıl anlam verdiklerini bütünüyle değerlendirmek hemen hemen imkânsızdır. Bununla birlikte, belirli sesler için seçilmiş özel işaretleri kullanmak, morfolojik (dil yapıları bakımından; özellikle, Arap harfli eski bir Türkçe metinde izafetler ve birleşik yazı kalıpları bakımından) değerlendirme ve noktalamada (büyük harf, yardımcı işaretler vb. kullanımında) yapılan yanlışların ölçüsü, bir bakıma, metnin ne derecede anlayarak okunmuş olduğunun da ölçüsü sayılır.

Öte yandan tıpkıbasımı da yoksa, yazı çevrimi ile aktarılmış bir metnin sadece yanlışlarını bulmak değil, bu yanlışların neden kaynaklandığını

değerlendirmek de oldukça güçtür; ama bir tür kopyalama sayılabilecek yazı çevrimi uygulaması, bu işi yaparken harekete geçen bir psikolojik mekanizmayla ilgilidir, dolayısıyla da doğru değerlendirmeler yapabilmek bu mekanizmayı tahlil etmekle mümkündür.” (Tulum, 2000)

Yukarıda alıntıladığımız bu tespitler, ele aldığı konu bakımından aydınlatıcı ve yol gösterici niteliktedir. Dürr-i Mekkûn’un ilgili yayını bu gözle incelendiğinde, birtakım eksiklikler içerdiğini gözlemlemek mümkündür. Eski bir metni yayımlarken çevriyazı bile yetmiyorsa, bu özellikten de yoksun olma durumu artık bu yetersizliği iyice pekiştirir denebilir. Viyana nüshası ile hiç karşılaştırmadan, bir öykü/roman gibi baştan sona okuduğumuz ilgili yayında, sadece eski metinler ve dönemin Türkçesi ile ilgili genel bilgilerimizden hareketle dikkatimizi çeken bazı sıkıntılı hususlar tespit ettik. Bunlardan birkaçını, benzer çalışmalara katkıda bulunması ümidiyle burada dile getirmeyi uygun gördük:

Bu tür tarihsel metinlerin ait oldukları dönemin dil özelliklerini kısmen verebilmesi ve yanlışlıklara kapı aralamaması için çevriyazı ile aktarılması her zaman verimli sonuçlar doğurmuştur. Ancak ne yazık ki metin böyle bir özellikten yoksun bırakılmıştır.

Metinde yer alan Arapça alıntılardan ve dualardan bazıları imlâsına uygun okunmamıştır. *ve kâne arşuhu alâ’l-me’vâ* olarak okunan (s. 23) ve kaynağı verilmeyen âyetin (Hud/6) doğru okunuşu şu şekilde olmalıydı: *ve kâne ‘arşuhû ‘ale’l-mâ’*. Âyetten sonraki *ve* bağlacı âyete dahil sanılarak “*mâ*” sözcüğü “*me’vâ*” şeklinde okunmuştur.

Ve buyurur: er-Rahmanu ale’l-arşı istiva (s. 23) cümlesindeki alıntı, bir âyet (Tâhâ/5) olup, *er-Ra2mânu ‘ale’l-‘arşı’s-tevâ* olarak okunmalıydı.

Âmin, bi-hürmeti seyyide’l-mürselin ve hâtemi’n-nebiyyin ve sallallahü ‘aleyhi ve âlihi ve sahabihi ecmain (s. 39).

Allahümme erzuknâ bihürmeti seyyidelmürselin ve alihi ve sahabihi ecma’in (s.51).

Dikkat edileceği gibi tam bir çevriyazı metodu kullanılmaksızın verilen bu iki benzer duadaki aynı kelimelerin imlâlarında bir birlik mevcut değildir (*bi-hürmeti- bihürmeti, seyyide’l-mürselin-seyyidelmürselin, âlihi-alihi, ecmain-ecma’in*). Doğrularını koyu olarak yazdığımız bu ikili sözlerden *seyyide’l-mürselin* tamlaması *seyyidi’l-mürselîn, ecmain* sözcüğü *ecma’in, Allahümme erzuknâ* da *Allahümme’rzuknâ* şeklinde yazılmalıydı.

Birinci bölümün başlığında yer alan “*melâike-i mukarreb*” (s. 23) tamlaması *melâike-i muḳarrebîn* tarzında olmalıydı. Farsça kurala göre oluşturulan bu sıfat tamamlamasındaki “*muḳarrebîn*” sözcüğü eğer müstensih tarafından eksik yazılmış ise (metinde tam bir çevriyazı sistemi uygulanmadığına göre) düzeltilmeliydi.

Eğer yazıcı/müstensih çok büyük hata yapmamışsa, araştırmacı, metnin daha çok ait olduğu dönemin dil özelliklerini göz önünde bulundurmadan

birtakım yanlış okunmalara kapı aralamıştır. Üstelik bu yanlışları, herhangi bir nüshadaki karşılıkları ile karşılaştırmadan, yalnızca anlam örgüsünü esas olarak belirlemeye çalıştık. Bunlardan öne çıkanlarını burada sıralamaya çalışacağız:

“Arş *ucûb* eyleyip Hak te‘âlâ benden azîm nesne yaratmadı dedi.” (s.23) cümlesinde altı çizili sözcük, kendini beğenmişlik anlamında (Develioğlu 1993: 1116) ‘*uch*’ olmalıydı.

“... bardakları vardır, sağrıklar gümüşdendi.” (s.30). Bu cümlelerin gerek kendisi ve gerekse öncesi ve sonrası hesaba katıldığında ‘sağrık’ sözcüğünün; *kadeh, bardak, sürahi, maşraba, tas* anlamında *sağrağ* olmalıydı (Tarama Sözlüğü V: 3242).

“Maşrıkda doğar; magribde dolandır”(34). Türkçemizde bulunan *dulunmak/tulunmak* fiili, *kaybolmak, görünmez hâle gelmek* anlamındadır. (Tarama Sözlüğü II: 1250). Nitekim bu sözcük de cümlede, *kaybolur, batar* anlamında kullanılmıştır: “Maşrıkda doğar; magribde *dulunur*”.

“Koyunda ilik dahi süküklerde artmaktadır; oğlan dahi anası karnında büyümektedir”(s.34-35). Kemik anlamına gelen ‘sünük’ (Tarama Sözlüğü V: 3622) sözcüğü, ‘nazal n’ ile yazılmaktadır. Dolayısıyla yazılış benzerliği burada yanıltıcı olmuş ve *sünük* sözcüğünü *sökük* olarak okutturmuştur.

“Dahi yılanlar vardır ki miller gibi, en küçüğü direkler gibi”(s.41). Bu cümledeki ‘*direkler*’ sözcüğü, ‘*ki miller*’ gibi okunan ibarenin ‘*gemiler*’ olarak okunması için (eski deyişle) bir karinedir. Metnin tıpkıbasımı elimizde yok fakat, sözkonusu sözcüğün ‘*ki miller*’ olarak okunabilmesi için *ââââ* şeklinde yazılmış olması gerekir.

“Dahi Buhara fuzalâ, vecahadır ve adl u vera’ yeridir” (s.74). Dizgi hatasından da kaynaklanmış olabilecek olan ‘*vecahadır*’ kelimesi, kanaatimizce iki ayrı kelime olup “*ve bahâdır*” olarak okunmalıydı.

“İşiten valihi ve hayran olur” (s.74-75). Valih ve hayran müteradif sözcüklerdir ve metinlerde daha çok ‘*vâlih ü hayran*’ olarak geçerler.

“Andan daima tef ve ney âvâzı gelir. İşiten valihi ve hayran olur. Hiç kimse anın aslı nedir ve yakından gelir çalan bilinmez” (s.74-75). Burada sözü edilen tef ve neyin sesinin nereden geldiğinin bilinmediği ifade edilmektedir. Dolayısıyla “*ve yakından*” değil, “*veya kandan gelir çalanı bilinmez*” olmalıydı.

Damlamak anlamındaki ‘*dammak*’ fiili şu cümlede ‘*demmek*’ olarak okunmuştur: “Anın bir direğinden daima bal demer derler” (s.81).

“Pes Hak te‘âlâ Süleyman’ı dâ‘vete viripdi” (s.83). Bu cümlelerin yüklemi bu hâliyle *ver-* fiilinin anlatılan geçmiş zaman hikâyesi kipinde olup ‘*vermişti*’ anlamına gelir (Timurtaş 1994: 122). Halbuki Eski Anadolu Türkçesindeki “*viribimek*” fiili; “*biribimek, veribimek, virbimek*” versiyonlarıyla göndermek, irsâl etmek demek olup ilgili cümleye de uygun düşmektedir: “Pes Hak te‘âlâ Süleyman’ı dâ‘vete *viribidi*” (Tarama Sözlüğü VI: 4167)

“Süleymân bir gün buyurdu: Bir geyn yazıda bir döşek doşıyalar” (s.83). Cümlelerin anlamını göz önünde bulundurduğumuz zaman bu sözcüğün geniş anlamında “gin/gén” olarak okunması daha doğru olurdu kanaatindeyiz (Tarama Sözlüğü III: 1630).

On beşinci bölümde Simurgun dışından ve erkeğinden söz edilirken şöyle denilmektedir: “*Dahi havaya ağdılar. Deryâlar geçtiler. Erkeği doymadı, nâzik olurmuş*” (s. 115). Konunun akışı ve son cümledeki “*nâzik olurmuş*” ifadesinden de anlaşılacağı üzere, “*doyamamak*” fiili; *dayanamamak, katlanamamak, tahammül edememek* demek olan “*döymemek/döyememek*” olmalıydı (Dilçin 1983: 73).

“*Çıkar esrârının bazı kitaplar naklinden, alâim-i kıyametden haber işit:*” (s.122). Bu cümlelerin ilk kelimesinde bulunan bir harfin benzeriyle karıştırılması (fe – kaf) sonucu “*cifir*”, “*çıkır*” sanılmıştır.

“*Mal irgersin binalar yaparsın. Sanır mısın dünyada kalırsın?*” (s.134). Kaynaklarda irgemek/irgemek fiiline rastlayamadık. Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan “*irkmek*” fiili ‘toplamak’ anlamında olup bu cümleye de tam bir anlam bütünlüğü sağlamaktadır (Dilçin 1983: 117).

Eserin girişinde verilen bilgiler ve son bölümdeki ayrıntılı sözlük ve notlar, önemli bir gayretin ürünü olarak çalışmanın Türk ilim ve kültür dünyasına katkısını değerli kılmaktadır. Alanında önemli bir boşluğu dolduran bu eserin hazırlayıcısı, takdire ve tebriğe değer bir emek ürünü ortaya koymuştur. Ancak, yukarıda değindiğimiz ufak tefek arızalar da giderilmiş olsaydı daha bir verimli olunacaktı. Umarız eserin ikinci baskısında bu küçük düzeltmeler yapılır ve ‘Saklı İnciler’ den herkes payına düşeni devşiriverir.

Kısaca belirtmek gerekirse, daha çok öğreticiliği, bilgi aktarmayı ön plânda tuttuğu için Ahmed Bîcan, eserinde hem cümle yapısı hem de kelime dağarcığı bakımından anlaşılır olmayı, dönemin şartlarına oranla arı bir dil kullanmayı tercih etmiştir denebilir. Dürr-i Mekkûn, konusu bakımından olduğu kadar dil yönüyle de büyük bir önem taşımaktadır. Bütün yazmaları karşılaştırılmak suretiyle eser üzerinde yapılacak bir çalışma, Türk dili ve kültür varlıklarına katkıda bulunmak adına önemli bir gayret olacaktır.

Kaynakça

- Çelebioğlu, A., (1989) Ahmed Bîcan maddesi, **İslâm Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, C.2, İstanbul.
- Develioğlu, F., (1993) **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Dilçin, C., (1983) **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Dürr-i Mekkûn, **Codex Vindobonensis Palatinus 449**, (Flügel 1452).
- Sakaoğlu, N., (1999) **Dürr-i Mekkûn Saklı İnciler**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, (1995) **Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, 3. Baskı, C.I-VII, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Tulum, M., (2000) **Tarihî Metin Çalışmalarında Usul, Menâkıbu'l-Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme**, Deniz Kitabevi, İstanbul.